

Bouwstenen emissiereductie landbouw en natuur

VMR, 12 december 2025

1

Aanleiding en vertrekpunten bouwsteen landbouw

- MCEN presenteert startpakket. Provincies en maatschappelijke partijen constateren dat het pakket aanknopingspunten bevat, maar onvoldoende borging om van het slot te komen.
- Urgentie: natuur verslechtert en vergunningverlening stakt.
- Provincies ervaren een steeds grotere druk op handhaving en intrekking en het niet kunnen bieden van perspectief voor ondernemers.
- Voorzitter LTO (Koopmans) en Voorzitter IPO (Adema) ontmoeten elkaar en spreken uit dat “als wij het met elkaar eens worden, we een groot verschil kunnen maken”
- Ondernemers onzeker: geen handelingsperspectief, geen zekerheid PAS-melders.

2

Uitgangspunten en status bouwstenen

Gehanteerde bestuurlijke uitgangspunten:

1. Vergunningverlening voor eind dit jaar van het slot.
2. Daartoe hardere juridische borging met oog voor perspectief ondernemers.
3. Samen bouwen met de sector (en natuurorganisaties) i.p.v. afstemming nadien.
4. Percentages en jaartallen voor emissiereductie volgen het startpakket van het Rijk.
5. Status is een bouwsteen: uitwerking, verbreding en vervolg is nodig. Dit is ook een Rijksverantwoordelijkheid. Tot op heden helaas geen officiële reactie en daarom focus op nieuw kabinet.

De bouwsteen vult aan op startpakket:

Emissienormen

- Geborgde en bindende emissienormen, reductie van 42-46% in 2035
 - Valt uiteen in: 1) landelijk beschikbare maatregelen
 - 2) emissiesturing per sector en per bedrijf
 - 3) gebiedsgerichte maatregelen
- Geborgde tussentijdse doelen in 2030 met afspraken over bijsturing.
 - Uitwerking van haalbare en effectieve doelen is nodig.
- Sanctie op niet realiseren bindende emissienormen
 - Ultimo inperken/intrekken vergunning voor doeloverschrijding, nader uit te werken voor 2035, maar ook 2030.
- Normen worden niet tussentijds aangescherpt. De ondernemer neemt verantwoordelijkheid voor een heldere norm, maar niet voor een bewegend doel.
 - Natuurdoelanalyses inzetten waar die voor opgesteld zijn – natuurherstelmaatregelen / aanpak drukfactoren. Niet als instrument voor vergunningverlening.

De bouwsteen vult aan op startpakket:

Gebiedsgerichte maatregelen: zonering gericht op emissiereductie

- Verplichtende instrumenten emissiereductie middels zonering voor maximaal vijf gebieden
 - Aansluitend op startpakket, incl. inzet op bredere opgave: naast emissiereductie ook kijken naar natuurherstel
 - Hiervoor kan het WILG / Omgevingswet instrumentarium worden ingezet (provinciaal ruilverkavelingssysteem)
 - Bestuursakkoord en instructieregels leggen wederzijds de spelregels vast en combineren sturing en maatwerk
- Vrijwillige emissiereductie middels zonering in overige gebieden, met evaluatiemoment.
 - Vindt plaats in gebiedsprocessen. Na vijf jaar evaluatie om eventueel in jaar 6 bij te sturen, bijvoorbeeld door in meer gebieden verplichtend instrumentarium in te zetten.

Zonering gericht op natuurherstel

- Zonering kan nodig zijn voor beperken overige drukfactoren, waaronder hydrologie. Over zonering ten behoeve van natuurherstel zijn in deze bouwsteen geen afspraken gemaakt

Hoofdpijn bouwstenendocument(en) natuur

Vooraf: voor robuuste natuur is de inzet op de gehele opgave nodig. Ook op Natuurpact en op Natuurherstelverordening.

1. Geborgd natuurbeheer als basis
 - Beheer van natuur is de basis: zonder beheer hebben maatregelen gericht op natuurherstel slechts een tijdelijk effect.
2. Natuurherstel
 - Uitvoeren bestaande afspraken huidig programma natuur en inzet nieuwe afspraken op oa alle drukfactoren, waaronder waterkwantiteit en waterkwaliteit (natuurpact 2.0).
3. Borging
 - Langjarige financiële middelen
 - Stok achter de deur: intrekken subsidies als afspraken niet worden nagekomen.

Hoofdpijn bouwsteen ANLB

Het cement: ANLB als cement tussen landbouw en natuur.

1. Bijdrage aan opgaven landelijk gebied
 - Belangrijke bijdrage aan overgangsgebieden of in zonering.
 - Gericht op de uitdagingen waarvoor landelijk gebied staat.
2. Langjarige financiële middelen
 - Eerlijke en langjarige vergoeding voor deelnemers.
 - Maak het onderdeel van de bedrijfsvoering.
3. Monitoring en bijsturing.

Resumerend:

Bouwstenen om tot benodigde emissiereductie, het natuurbeheer en –herstel te komen;

Oproep om het samen te doen met sectoren en maatschappelijke organisaties, met ruimte voor kritische reflectie;

Met een goede balans tussen pijnlijke keuzes, perspectief en benodigde tijd, zodat er in ieder geval beweging komt!

Bouwstenen vanuit juridisch perspectief

VMR, 12 december 2025

9

Juridische aandachtspunten

- Greenpeace-uitspraak: verplicht om eind 2030 50% van de stikstofgevoelige natuur onder de KDW te brengen, met voorrang voor meest urgente gebieden
- Geborgd en toereikend pakket aan maatregelen
 - Geborgd: uitvoering staat juridisch, beleidsmatig en financieel vast; volledige uitvoering nog niet noodzakelijk
 - Toereikend: verslechtering voorkomen, verbeter- en hersteldoelstellingen blijven binnen bereik
- Natuurherstel is niet direct zichtbaar, maar prognoses kunnen ook genoeg zijn (AERIUS Monitor)
- Opbrengst vrijwillige maatregelen per definitie onzeker en niet goed vooraf te bepalen

10

Juridische aandachtspunten

- Additionaliteit aantonen:

Totaalpakket nodig:

- Niet alleen emissiereductie landbouw, ook andere sectoren en natuurherstel
- Landelijke maatregelen nodig, per gebied bekijken wat aanvullend nodig is ($\pm 80/20$, gebiedsgericht m.n. ook hydrologie / systeemherstel)
- Borging maatregelen essentieel om rechter te overtuigen
- Beoordelen per gebied, rol NDA's
- Stapsgewijs proces, niet in één keer "heel Nederland van het slot"
- Niet per se overal onder de KDW, wel zwaar pakket nodig